

Jak powstał ranking

Osiemnasta edycja rankingu najlepszych gospodarstw rolniczych i rybackich stanowi kontynuację jego wersji z roku 2011. Najpierw zatem zaprezentowano dwa rankingi główne: dla przedsiębiorstw rolniczych i oddzielny dla gospodarstw rybackich. W dalszej kolejności przedstawiono siedem podrankingów. We wszystkich tych klasyfikacjach, za wyjątkiem podrankingu wg przychodów ogółem, kryterium uporządkowania gospodarstw była miara syntetyczna. Powstała ona z czterech wskaźników cząstkowych: rentowności sprzedaży, tworzenia wartości dla właścicieli, wartości dodanej i generowania gotówki operacyjnej. Wyższa pozycja przedsiębiorstwa w każdym wskaźniku cząstkowym automatycznie przekładała się na wyższe jego ostateczne miejsce w rankingu głównym oraz podrankingach.

Tak jak w latach poprzednich, również w tegorocznej edycji rankingu informacje źródłowe zebrano za pomocą specjalnie przygotowanej ankiety, wysyłanej pocztą lub niekiedy również elektronicznie. Ankieta była wprawdzie w maksymalnym stopniu dostosowana do sporządzanych przez przedsiębiorstwa sprawozdań GUS, ale i tak pojawiła się duża niejednorodność podawania informacji, głównie o należnych za 2011 rok dopłatach bezpośrednich i innych formach wsparcia budżetowego. Ujednolicenie sposobu zapisu danych wymagało bardzo dużego nakładu pracy zespołu przygotowującego ranking. W zamian otrzymano natomiast bardzo solidnie zweryfikowaną i porów-

nywalną bazę danych. Wyłączono z niej jednak gospodarstwa z ujemnym kapitałem (funduszem) własnym, gdyż takie obiekty w istocie należałoby zlikwidować, a nas przecież interesowały tylko jednostki kontynuujące działalność.

Poza dwoma rankingami głównymi zestawiono jeszcze siedem podrankingów, wg: form prawno-własnościowych przedsiębiorstw; osobowości prawnej lub jej braku (gospodarstwa osób fizycznych); ukierunkowania produkcji rolniczej (roślinna, zwierzęca lub mieszana); przychodów ogółem; na najsłabszych glebach; województw; najlepszych wyników w latach 2009-2011. Z wyjątkiem ostatniego i przedostatniego w każdym z podrankingów znalazło się po dziesięć przedsiębiorstw. Ważnym podrankingiem jest ten, w którym prezentuje się pięćdziesiąt najlepszych gospodarstw, ale uczestniczących nieprzerwanie w rankingu w ostatnim trzyleciu. W tym podrankingu o miejscu decydowała suma uzyskanych miar syntetycznych w latach 2009-2011 w rankingu głównym. Im była ona większa, tym gospodarstwo znajdowało się wyżej. W podrankingu wojewódzkim natomiast pokazano jedynie te przedsiębiorstwa, które zgodziły się ujawnić swoją nazwę w edycji za rok 2011.

WYJAŚNIENIA I DEFINICJE

Poz. 2011 (kol. 1) – pozycja gospodarstwa w roku 2011 ustalona na podstawie miary syntetycznej.

Poz. 2010 (kol. 2) – miejsce gospodarstwa w rankingu za 2010 r., także w oparciu o miarę syntetyczną.

Nazwa przedsiębiorstwa (kol. 3) – skrócona nazwa przedsiębiorstwa wraz z jego siedzibą i skróconą nazwą województwa.

Forma prawno-własnościowa (kol. 4) – określona została na podstawie formy prawnej, w jakiej przedsiębiorstwo jest zorganizowane oraz stosunku prawnego, który reguluje użytkowanie majątku Skarbu Państwa. Biorąc pod uwagę powyższe kryteria, wyróżniono: jednoosobowe spółki ANR (**JSA**), gospodarstwa osób fizycznych z majątkiem w przeważającej części dzierżawionym (**GFD**), gospodarstwa osób fizycznych z majątkiem w przeważającej części zakupionym (**GFZ**), spółki prywatne z majątkiem w przeważającej części dzierżawionym (**SMD**), spółki prywatne z majątkiem w przeważającej części zakupionym (**SMZ**), rolnicze spółdzielnie produkcyjne (**RSP**) oraz jednostki o innej formie prawnej (**PJ**).

Ukierunkowanie produkcji (kol. 5) – określone zostało samodzielnie przez uczestników rankingu na podstawie przeważającego udziału sprzedaży określonych rodzajów produktów w sprzedaży ogółem. Wyróżniono cztery typy ukierunkowania: I – inne niż produkcja rolnicza; M – mieszane, a więc takie, w którym występowała mniej więcej równowaga produkcji roślinnej i zwierzęcej; R – roślinne, tzn. takie, w którym miała miejsce zdecydowana przewaga produkcji roślinnej nad zwierzęcą; Z – zwierzęce, tj. te, w którym przeważała produkcja zwierzęca nad roślinną.

Wskaźnik rentowności sprzedaży (kol. 6) – iloraz wyniku na sprzedaży do sumy przychodów ze sprzedaży produktów, to-

warów i materiałów. W kosztach działalności operacyjnej uwzględniono również opłatę pracy członków RSP.

Wskaźnik rentowności działalności gospodarczej (kol. 8) – stosunek wyniku finansowego uzyskanego z działalności gospodarczej, pomniejszonego o zysk ze zbycia aktywów niefinansowych lub powiększonego o stratę z tego samego tytułu, do sumy przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi, pozostałych przychodów operacyjnych (pomniejszonych jednak o zysk ze zbycia aktywów niefinansowych) i przychodów finansowych. Suma powyższa jest zgodna z wartością znajdującą się w kol. 25.

Wskaźnik rentowności aktywów ogółem (kol. 10) – stosunek wyniku finansowego netto, skorygowanego o zysk (-) lub stratę (+) ze zbycia aktywów niefinansowych, i wartości aktywów bilansowych na koniec 2011 r.

Wskaźnik rentowności kapitału własnego (kol. 12) – stosunek wyniku finansowego netto, skorygowanego o zysk (-) lub stratę (+) ze zbycia aktywów niefinansowych, do stanu kapitału własnego na koniec 2011 r.

Indeks tworzenia wartości (kol. 14) – iloraz rentowności kapitału własnego z kol. 12 oraz kosztu kapitału własnego. Ten ostatni ustalono jako sumę rentowności aktywów bez ryzyka oraz premii za ryzyko finansowe. Jako aktywa bez ryzyka przyjęto średnie oprocentowanie lokat bankowych założonych na okres do dwóch lat włącznie w 2011 r. Wyniosło ono 5,00 % w stosunku rocznym i było jednakowe dla wszystkich gospodarstw. Premię za ryzyko określono z kolei jako iloczyn różnicy między ww. rentownością lokat bankowych (5,00 %) a oprocentowaniem długu każdego gospodarstwa (stosunek zapłaconych odsetek w 2011 r. do sumy zobowiązań długo- i krótkoterminowych na koniec 2011 r.) i stopnia zadłużenia kapitału własnego (ww. sumę zobowiązań długo- i krótkoterminowych podzielono przez wartość kapitału własnego na koniec 2011 r.). Tylko indeks wyższy od jedności świadczy o powiększeniu wartości gospodarstwa dla jego właścicieli.

Wskaźnik wartości dodanej (kol. 16) – stosunek wartości dodanej do przychodów ogółem. Wartość dodaną określono przez zsumowanie jej składników: wyniku finansowego netto – skorygowanego o zysk lub stratę ze zbycia aktywów niefinansowych – amortyzacji, podatku rolnego i innych podatków oraz opłat ob-

ciążających koszty, czynszu dzierżawnego, obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego, kosztów kapitału obcego (odsetki) oraz kosztów wynagrodzeń wraz ze świadczeniami. Przychody ogółem przyjęto z kol. 25.

Wskaźnik generowania gotówki operacyjnej (kol. 18) – stosunek nadwyżki operacyjnej netto do sumy przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi, pozostałych przychodów operacyjnych (pomniejszonych o zysk ze zbycia aktywów niefinansowych) i zysków nadzwyczajnych. Nadwyżka operacyjna powstała przez odjęcie od wpływów z działalności operacyjnej wydatków na nią poniesionych. Z kolei wpływy policzono jako sumę przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi, pozostałych przychodów operacyjnych (pomniejszonych o zyski ze zbycia aktywów niefinansowych) i zysków nadzwyczajnych. Wydatki natomiast użytko- skano przez dodanie do kosztów działalności operacyjnej (pomniejszonych jednak o amortyzację) pozostałych kosztów operacyjnych (ale z wyłączeniem straty ze zbycia aktywów niefinansowych), strat nadzwyczajnych i obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego.

Pokrycie aktywów kapitałem własnym (kol. 20) – stosunek kapitału własnego do aktywów bilansowych na koniec 2011 r.

Wskaźnik płynności bieżącej (kol. 21) – iloraz aktywów obrotowych, pomniejszonych o krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe, i zobowiązań krótkoterminowych na koniec 2011 r.

Wskaźnik płynności szybkiej (kol. 22) – stosunek aktywów obrotowych, pomniejszonych o zapasy i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe, do zobowiązań krótkoterminowych na koniec 2011 r.

Pokrycie zobowiązań nadwyżką finansową (kol. 23) – iloraz sumy wyniku finansowego netto, pomniejszonego o zysk lub powiększonego o stratę ze zbycia aktywów niefinansowych, i amortyzacji oraz całości zobowiązań przedsiębiorstwa (jednak bez rezerw na zobowiązania). Wyższa wartość wskaźnika informuje o korzystniejszym położeniu w zakresie wypłacalności.

Przychody ogółem (kol. 25) – suma przychodów ze sprzedaży produktów i zrównanych z nimi, pozostałych przychodów operacyjnych (pomniejszonych o zysk ze zbycia aktywów niefinansowych) i przychodów finansowych.

Zatrudnienie przeciętne w roku (kol. 28) – przeciętna liczba osób zatrudnionych w 2011 r., ustalona zgodnie z za-

sadami sprawozdawczości GUS (sprawozdanie Z-06).

Powierzchnia użytków rolnych (kol. 29) – obszar gruntów przeznaczonych do działalności rolniczej. Obejmuje on grunty orne, trwałe użytki zielone i plan-tacje trwałe.

Wskaźnik bonitacji gleb (kol. 30) – syntetyczna miara jakości użytków rolnych obliczona jako stosunek powierzchni przeliczeniowej do fizycznej powierzchni tych użytków. Wskaźnik ten ustalono na podstawie „Deklaracji w sprawie podatku rolnego” oraz informacji dodatkowych o użytkach V i VI klasy.

Wody użytkowane (kol. 29 w gospodarstwach rybackich) – suma wód użytkowanych ogółem pod jeziorami i stawami.

OBJAŚNIENIE SYMBOLI

- - zjawisko nie występuje lub nie ma treści merytorycznej;
- In - liczba niemianowana;
- x - brak zgody na podanie nazwy przedsiębiorstwa.

Ranking przygotował zespół pracowników Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB w składzie:

MGR INŻ. MARCIN ADAMSKI,
EWA GAC,
MGR INŻ. ADAM KAGAN,
PROF. DR HAB. ANDRZEJ KOWALSKI,
PROF. DR HAB. JACEK KULAWIK,
DR DARIUSZ OSUCH,
DR JOANNA
PAWŁOWSKA-TYSZKO,
MGR INŻ. MARIA
ZDZIEBORSKA

Zespołem kierował
PROF. DR HAB. JACEK KULAWIK